

O CONTRIBUȚIE LA COMOARA CANTEMIRIANĂ

Dr. hab., conf. univ. **Lilia POGOLȘA**
Institutul de Științe ale Educației al AȘM

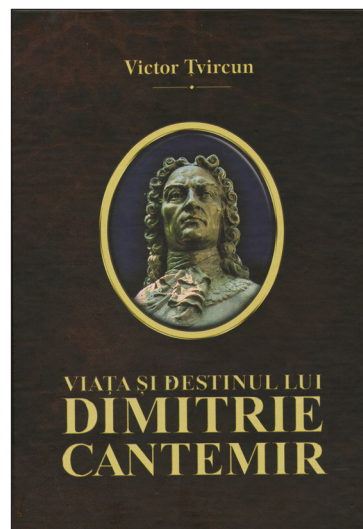
Monografia *Viața și destinul lui Dimitrie Cantemir* este o investigație științifică remarcabilă a profesorului universitar Victor Țvircun, doctor habilitat, figură proeminentă a lumii savante autohtone. Autorul lucrării este unul dintre oamenii de știință care, prin talentul, erudiția și dedicația sa, a devenit un adevărat cronicar, dar și ambasador al culturii, istoriei și spiritualității naționale.

Opțiunea autorului monografiei *Viața și destinul lui Dimitrie Cantemir* nu este întâmplătoare, întrucât evoluțiile actuale din domeniile științific, social, educativ și cultural, precum și din subcâmpurile acestora pun în evidență, din ce în ce mai mult, numeroase derapaje ce se manifestă în conștiința individuală și socială, în explicitarea anumitor fenomene trecute sau actuale, acestea reprezentând semne ale unui behaviorism social accentuat care afectează domeniile în cauză.

Textul monografic al autorului este axat pe dimensiunile științifice, cognitiv-informative și educativ-culturale ce semnifică acribia sinopsisului istoriografic al vieții și destinului lui Dimitrie Cantemir, domnitor moldovean, principe serenism al Imperiului Rus și al Sfântului Imperiu Roman. Autorul își etalează motivația preocupărilor științifice menționând că „istoria vieții, a activității politice și literare a domnitorului moldovean..., n-a generat interesul cercetătorilor multe decenii după stingerea sa din viață” (p. 11). Proiectându-și atare obiectiv de cercetare a fenomenelor și personalităților istorice, autorul și-a operaționalizat o tentativă de asumare istoriografică aplicată pe esența cantemirologiei.

Excursionând în istoriografie și încercat de această esență, textul autorului se înscrie pe traiectoria fenomenologică a vieții și destinului lui Dimitrie Cantemir ca o sarcină manifestă, de gândire științifică expresă, ce trebuie ridicată din istorie în contemporaneitate cu pregătirea și circumspecția solicitată tocmai de către dificultatea istoriografică, de aspectele fenomenologice și de greutatea sau chintesența valorică a personalității lui Dimitrie Cantemir.

Semnatarul lucrării analizează și explicitează viața și destinul lui Dimitrie Cantemir în contextul unei sarcini de „căutări” a adevăratului spirit cantemirian și de sfidări existențiale pentru inteligență, pentru is-

Victor Țvircun. *Viața și destinul lui Dimitrie Cantemir*. București: Litera, 2015. 256 p.

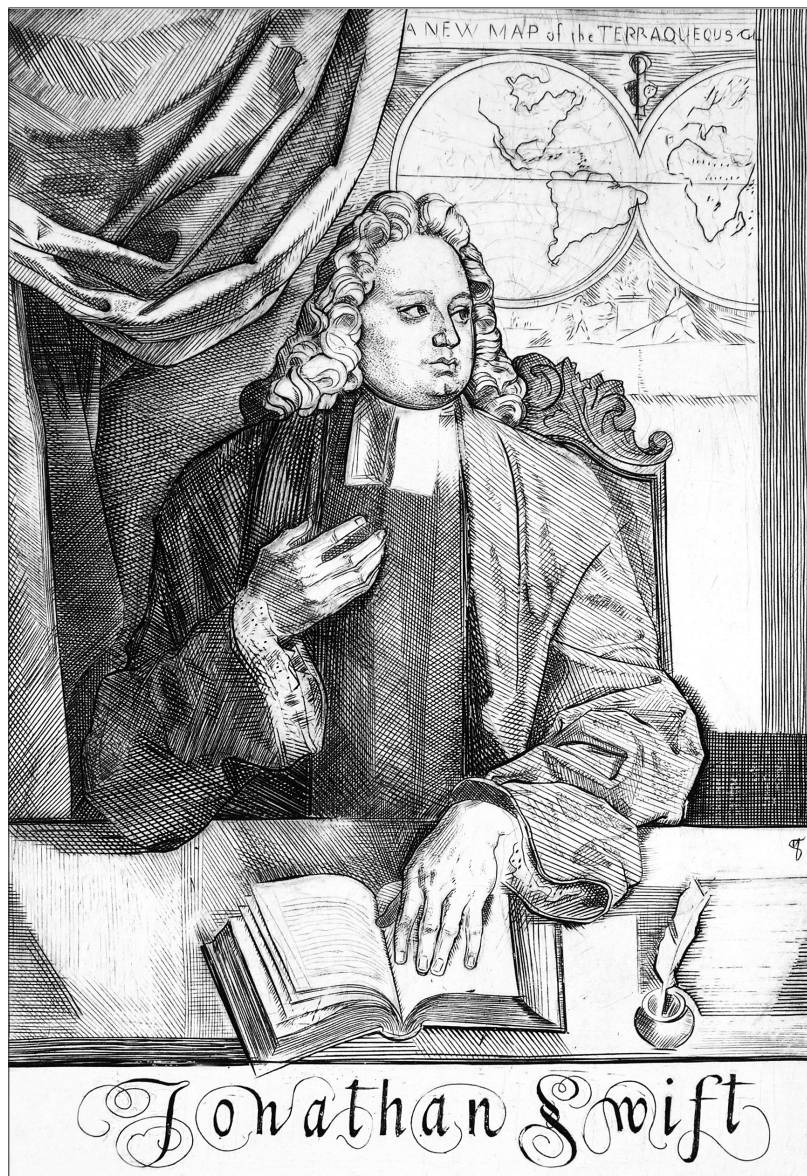
torie, pentru cultură și pentru educație demonstrate ca fiind însuși ineditul existenței noastre istorice. Astfel, prin prisma sinopsisului istoriografic, autorul analizează posibilitatea și felul în care istoria este capabilă de asumarea ei tematică expresă. Anume acest tip de cercetare – *istorie aplicată* – semnifică exercițiul prin care și în care, însăși istoriografia, se transformă, de fapt, într-o „întâlnire” existențială pe traiectorie socială, culturală și educațională. Acest demers autentic se caracterizează prin plusvaloarea cercetărilor istorice a diversității lucrărilor apărute, prin problemele și aspectele legate de viața și opera lui Dimitrie Cantemir care „a rămas în afara cercetărilor, oferind astfel câmp deschis pentru fel de fel de supoziții și speculații, care, adesea, nu au nici un fel de teme” (p. 5).

În contextul cercetărilor istoriografice asumate în text, autorul a structurat monografia în corpusul ancorajului documentelor identificate recent în arhivele bibliotecilor din Moscova, Sankt Petersburg și Istanbul, a căror esență expresă a inserționat-o în circuitul științific contemporan cu eliminarea incoerențelor și completând lapsusurile și „petele albe” în viața și destinul lui Dimitrie Cantemir. Or, lămurirea, explicitarea, analiza și sinteza cadrelor, elementelor, aspectelor, fenomenelor și a personalității istorice a lui Dimitrie Cantemir semnifică ținta imediată și expectanțele istoriei noastre pe care autorul le angajează

în text în două direcții principale contingente. Prima se orientează către analiza ideii de aplicare a cante-mirologiei, schițând totodată și ideea de istoriografie aplicată (capitolul I *Cantemirologie – trecut și prezent. Sinopsis istoriografic* și capitolul II *Izvoare*). Într-un strâns ancoraj cu acestea, a doua direcție se înscrie în surprinderea și în articularea primară a confruntării noastre istorico-existențiale cu fenomenul istoric – personalitatea lui Dimitrie Cantemir (capitolul III *Su-pus credincios al sublimei Porți* și capitolul IV *La mâna țarului rus*).

În contextul reflecțiilor prezentate, menționăm că, dincolo de multiplele aspecte pe care le anunță auto-rul și în *Introducere*, textul monografiei semnifică și

un „contact” al istoriografiei aplicate cu problemele practice ale stării noastre istorice în contemporaneita-te. Astfel, aducerea istoriografiei la anumite consecințe înseamnă totodată și posibilitatea aplicativă a ei, adică spiritul atitudinal al nostru față de viața și personali-tatea lui Dimitrie Cantemir, dat fiind că istoriografia nu se reduce la ceva ce ar viza doar „teoria, știința”, aceasta având în vedere realitatea vieții cuprinzătoare a unei personalități ori societăți istorice sau contem-porane. De aceea, prin maniera și felul în care este elaborat și structurat, textul monografic înseamnă nu doar comportament științific, ci și atitudine istorică, adică poziție dobândită, afirmată și asumată, configu-rare și ancoraj între *epistem* și *praxis*.

Ilie Bogdesco. Ilustrație la cartea *Călătoriile lui Gulliver* de Jonathan Swift, 1971